

Motion till riksdagen 2009/10:Kr308

av Peter Eriksson m.fl. (mp)

Kultur för lokal, regional och nationell utveckling

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	3
3	Inledning	6
4	Kulturpolitikens uppgift	7
5	Gröna kulturjobb	7
5.1	Kultur motorn i den regionala utvecklingen.....	8
5.2	Regionala kulturcentrum	9
5.3	Regionala kulturfonder.....	9
6	Kulturmiljövård.....	10
6.1	Kulturturism	11
7	Kommunala kulturhus	11
8	Folkbildningen	12
8.1	Omställningslyft.....	13
9	Kulturutövarna	13
9.1	Professionella kulturutövare.....	13
9.1.1	Ekonomisk trygghet	14
9.1.2	Arbetsstipendier och generellt stöd	14
9.1.3	Kreativa småföretagare	15
9.2	Amatörkultur.....	16
9.3	Scenkonst	17
9.4	Bild, form och design.....	17
9.5	Musik	18
9.6	Film.....	18
9.7	Den digitala revolutionen	19
10	Litteratur och bibliotek.....	20
10.1	Litteratur	20
10.2	Bibliotek.....	20
11	Museer.....	21
12	Barn och ungdomar	22
12.1	Kulturskolan.....	22

Fel! Okänt namn på

13	Jämställdhet.....	23
14	Kultur i det offentliga rummet.....	23
15	Hälsofrämjande kultur.....	24
16	Kulturarv	25
16.1	Fysiskt kulturarv.....	25
16.2	Immateriellt kulturarv.....	25
16.3	Minoriteter.....	26
16.4	Access	26
17	Skatter och sponsring	27

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den kreativa sektorn ska ses och behandlas som den utvecklingsbransch den är.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regionala kulturcentrum bör inrättas som regionala mötesplatser för kulturutövare, offentlighet, civilsamhälle och näringsliv.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de regionala kulturcentrumen ska bli en viktig aktör vid fastställandet av de lokala och regionala tillväxtprogrammen, i vilka kulturverksamheten blir ett centralt inslag.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta regionala kulturfonder.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att satsa på kulturturismen som en hållbar väg till regional och nationell utveckling.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på hur Sveriges internationella marknadsföring som kulturturismland kan stärkas.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett bidrag för nybyggnad, reparation, ombyggnad och tillbyggnad av kulturhus – ett kulturellt stimulansbidrag.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att trycka på folkbildningen som ett viktigt nationellt ansvarsområde.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att satsa på folkbildningen i ett ”omställningslyft”.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda förslaget till ett trygghetssystem som är anpassat till kulturarbetarens situation.²
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda frågan om att statliga stipendier för konstnärer inte ska påverka bostadsbidraget.²
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av dagens system för offentligt stöd till konstnärer.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka och bredda teater-, dans- och musikalliansernas verksamhet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på regelförändringar för att underlätta för egenanställningslösningar.³

Fel! Okänt namn på

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om stöd till kreativa småföretag i form av regelförenklingar och administrativt stöd.¹
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en parlamentarisk utredning för att utreda ett samlat ansvar för amatörkulturen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om ett breddat arrangörstöd och införande av turnéstöd.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en ny kulturutredning bör tillsättas för att överväga hur kulturspridningen, exempelvis över Internet, ska gynnas och växa i framtiden.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en nationell biblioteksplan för samordning och för ökad tillgänglighet och tillgång till bibliotek för alla medborgare.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka de läsfrämjande insatserna.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att länsbiblioteken bör få i uppdrag att hitta nya former för läsfrämjande verksamheter för barn och ungdomar.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka tillgängligheten på statens museer genom att införa gratis inträde för alla.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett stöd till kommunerna för att stärka utvecklingen inom barns och ungdomars kultur och skapande verksamhet.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta ett kvinnohistoriskt centrum för att ge inspiration och stöd till andra museers jämställdhetsarbete.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en "Allemansrätt" i offentliga, men privatägda, gatu- och torgmiljöer, så att de principer och regler som gäller för offentliga platser i så stor utsträckning som möjligt också gäller där.⁴
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kulturperspektivet ska få ett större genomslag i samhällsplaneringsprocessen.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att offentliga miljöer i hög utsträckning ska smyckas med konst.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av mer forskning gällande hälsofrämjande kultur.⁵
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av landets historiska kulturlämningar, för att klargöra ägandet, driften och vilka som behöver stöd för att kunna finnas kvar.

Fel! Okänt namn på

30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upprätta en lista med immateriella kulturarv av riksintresse.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det angelägna i att sydsamiska kulturcentrumet Gaaltje får en stabil finansiering.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en digitalisering av det svenska kulturarvet inom ramen för Accessprojektet.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om att förändra regelverken så att företags sponsring av kulturella aktiviteter inte missgynnas i förhållande till liknande sponsring av idrott.⁶
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn för att säkerställa att regler gällande skatter inte missgynnar kulturen i jämförelse med andra näringar gällande den professionella kulturen eller med andra ideella verksamheter gällande amatorkulturen.⁶
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att utveckla reklamskatten till att omfatta även tv, radio, Internet och direktreklam.⁶

¹ Yrkandena 1–3, 5, 6 och 15 hänvisade till NU.

² Yrkandena 10 och 11 hänvisade till SfU.

³ Yrkande 14 hänvisat till AU.

⁴ Yrkande 25 hänvisat till JuU.

⁵ Yrkande 28 hänvisat till UbU.

Fel! Okänt namn på

⁶ Yrkandena 33–35 hänvisade till SkU.

3 Inledning

Det är lika svårt att avgränsa vad som faller inom begreppet "kulturpolitik" som det är att avgränsa begreppet "kultur" i sig. I nästan all mänsklig verksamhet används kulturella uttryck och när de används så återskapas eller omformas de. Det gäller språket, sättet vi klär oss likaväl som de institutionella ramar vi lever inom.

De senaste tjugofem åren har exempelvis revolutionen inom informationsteknologin ändrat många av förutsättningarna inom de kulturella och kreativa sektorerna. Sätten vi kommunicerar på, hur vi skapar och hur vi konsumerar kultur har utvecklats på många sätt. Digitala verktyg och sociala medier har gjort skapandet av exempelvis film, litteratur och musik enklare och ofta billigare samtidigt som dessa verk lättare har kunnat spridas. Detta har skapat nya möjligheter men också nya problem när den kommersiella verkligheten inte ändrats lika snabbt som den tekniska verkligheten och marknaderna inte skapats lika snabbt som möjligheterna att sprida material.

Samtidigt öppnar själva de ökade kontaktmöjligheterna upp för nya möten, nya kulturkrockar och nya diskussioner som givetvis blir till nytt stoff i det kulturella nyskapandet och nya möjligheter att bearbeta och utbyta idéer och tankar kring upplevelser av kultur.

Idag har 83 % av befolkningen över 16 år tillgång till dator och Internet hemma, 78 % av befolkningen har tillgång till dator och bredband hemma. År 1995 hade en tredjedel av befolkningen tillgång till mobiltelefon, nu är siffran över 90 %. Självklart har denna utveckling påverkat hur vi lever våra liv, hur vi skapar och hur vi konsumerar och kultursektorn är snarast ledande på det området.

Det är med denna utgångspunkt kulturen ska ses. Kulturen är samtidens spegel och bäraren av vår kulturella identitet, positivt som negativt. Kultur är ett medel att förstå och bearbeta den tid som var men också den tid som är, och därmed också en språngbräda till framtiden. I kulturen skapas många av civilisationens möjligheter att utvecklas.

Kulturbegreppet är väldigt brett. Här finns mycket av vår personliga identitet som individer, mycket av vårt arv från svunna tider och mycket av det stoff vi väver framtiden av. Här finns gamla uttrycksätt som dans, måleri och musik och nya som digital design och de nya litterära uttryck som exempelvis sociala medier är på väg att mejsla ut. Det är i den situationen vår uppgift att både bevara vårt kulturella arv och öppna dörrarna för nya kulturella uttryck.

Den kreativa sektor som är kulturen berör alla. De allra flesta av oss är dagligen kulturkonsumenter och många av oss skapar dagligen kultur.

För Miljöpartiet de gröna är ett rikt och mångfasetterat kulturliv en av nycklarna till mänsklig livskraft. Vi tror att det finns skaparkraft i varje människa. En grundtanke i den gröna ideologin är att ge varje människa möjlighet att utveckla sina förmågor och att få uttrycka sig fritt; i den grundläggande friheten ligger en välståndsskapande kraft. Vi menar att i ett demokratiskt samhälle måste alla människor ges förutsättning att använda den skaparkraften.

Fel! Okänt namn på

Ett starkt och mångfasetterat kulturliv är därför ett mål i sig. Kulturen ska vara dynamisk och ifrågasättande. Frihet är garantin för ett levande kulturliv. Kulturen är en del av välfärden och demokratin och därför måste samhället skapa förutsättningar för ett rikt kulturliv. Dessa förutsättningar måste skapas i nuet, i den verklighet vi har omkring oss idag.

4 Kulturpolitikens uppgift

Kulturen är en demokratibyggande sektor i den meningen att den fria och otyglade tanken är en av dess grundläggande förutsättningar. Kulturen är en av de sektorer där samhället reflekterar över, bearbetar och ifrågasätter sig självt, och kulturens frihet är därför kommunicerande mot samhällets frihet i stort.

Politik kan inte skapa kultur, kultur uppstår inte på det sättet. Men politiken har ett ansvar att se till att det finns möjligheter, mötesplatser och resurser för kulturen att frodas. Kulturpolitikens uppgift är att värna om det smala och det som inte är kommersiellt gångbart i sin tid, att stötta kulturen utan att styra dess uttryck. Professionella konstnärers och kulturskapares förutsättningar att få verka med rimliga omständigheter anser vi är viktiga; det ger förutsättningar för en dynamisk och innovativt skapande utveckling.

Kulturpolitikens uppgift är även att värna om den kulturhistoria vi har och den historia vi skapar i samtiden.

Den gröna samhällssynen sätter individen i centrum. Vi vill att samhället ska byggas nedifrån och upp och att makten över politiken därmed ska byggas nedifrån och upp. Detta präglar givetvis också vår syn på kulturpolitikens uppgift. Flera av våra förslag har därför som syfte att skapa en rörelse nedåt i systemet när det gäller makten över kulturpolitiken, från den statliga nivån mot den lokala.

De perspektiv vi vill anlägga på kulturpolitiken är allmängiltiga till sin natur och gäller därför lika på alla nivåer och inom alla delar av kulturpolitiken, det gäller framför allt vår vilja att tolerans, jämställdhet och lika villkor ska gälla för möjligheterna att skapa, uppleva, medverka och delta i kulturlivet. Kultur är något som alla människor ska ha lika rätt till. Det är inte kulturpolitikens uppgift att styra vad som sker i det kulturella huset, men det är dess uppgift att se till att dörrarna dit in har låga trösklar och är öppna för alla oavsett var man bor i landet och vilka förutsättningar man har.

5 Gröna kulturjobb

Konsumtionen av kultur och upplevelser ökar stadigt i Sverige och västvärlden och har gjort så under decennierna. Vi tittar mer på film, spelar datorspel och lyssnar på musik mer än någonsin. Stiftelsen för Kunskaps- och Kompetensutveckling (KK-stiftelsen) har genom sitt projekt kring vad de kallat

”upplevelseindustrin” i nästan ett decennium studerat de kreativa näringarna och deras betydelse och potential i ekonomin, och resultatet är tydligt: kulturen är en potentiell motor för ekonomisk utveckling, i hela landet, över hela konjunkturcykeln.

Det KK-stiftelsen kallat ”upplevelseindustrin”, har olika namn i olika länder. I England och USA kallas den ”Creative Industries”, och exempelvis Finland och EU-kommissionen använder begreppen ”Culture Industries” eller ”Creative and Culture Sectors”. Här kommer vi att använda begreppen ”upplevelseindustrin”, ”de kreativa näringarna” eller ”den kreativa sektorn” utan att göra någon vidare åtskillnad av dessa. Oavsett vad det kallas är det dock överallt mer eller mindre samma områden som berörs: arkitektur, dator- och tv-spel, design, film, foto, konst, litteratur, marknadskommunikation, medier, mode, musik, måltid, scenkonst, turism/besöksnäring och upplevelsebaserat lärande. Gemensamt för dessa områden är att de bygger på en kreativ premis, en möjlighet att överraska, glädja, skrämja, ge möjlighet att njuta, vila, engageras, eller på andra sätt erbjuda en upplevelse i någon form.

EU-kommissionen granskade 2006 den kreativa sektorn i en särskild studie. Enligt studien var omsättningen 654 miljarder euro 2006, att jämföra med bilindustrins 271 miljarder euro samma år. Antalet anställda inom sektorn var 5,8 miljoner människor, eller 3,1 % av det totala antalet arbetande i EU-befolkningen.

Enligt EU-kommissionens studie var de kreativa näringarnas tillväxt under perioden 1999–2003 12,3 % högre än EU:s ekonomi i övrigt. Framför allt visade den att när sysselsättningen i övriga EU sjönk 2002–2004, ökade den svagt inom den kreativa sektorn.

Studien visar också att de kreativa näringarna indirekt kan kopplas till lokal utveckling och innovationer inom tekniksektorn.

EU-kommissionen drog från studien slutsatsen att den kreativa sektorn är mer än en marginell ekonomisk faktor och att den dessutom har stor potential till påverkan på den övriga ekonomin genom att den skapar arbetstillfällen, bidrar till ekonomisk utveckling och fungerar som en motor för EU:s ekonomier.

Samma slutsatser kan lätt dras för Sverige. I Sverige står den kreativa sektorn för cirka 5 % av BNP och sysselsätter 280 000 personer. 98,5 % av sektorn är små företag med mindre än 20 anställda, enligt KK-stiftelsen. En satsning på gröna kulturjobb är en satsning på klimatsmarta jobb i en sektor med stor utvecklingspotential.

5.1 Kultur motorn i den regionala utvecklingen

Liksom alla industrier och näringsbranscher kräver kulturen en infrastruktur. För Miljöpartiet är det viktigt att denna kulturella infrastruktur i största möjliga mån byggs nedifrån och upp, att den bygger på den enskilda människans kulturella rörelseenergi, på lokala initiativ och traditioner och i nära kontakt med andra samhällssektorer och institutioner.

Fel! Okänt namn på

Kulturen har en stor potential som regional utvecklingsmotor. För att optimera möjligheterna krävs en bredare syn på kulturpolitik som förutsätter dialog, samverkan och ett intensifierat samarbete mellan olika aktörer och intressenter, inte bara på det kulturpolitiska området utan inom alla delar av samhället.

De förslag vi lägger på detta område har därför i första hand som syfte att stötta och utveckla lokala och regionala initiativ och verksamheter och att säkerställa att kulturella uttryck ger samma möjligheter till deltagande och spridning i alla delar av landet. Våra förslag ska ses som ett sammanhang, som en generell strävan att flytta makten och initiativkraften i kulturen närmare människorna. Vi vill att denna strävan ska prägla kulturpolitiken. Det gäller vår vilja att stötta biblioteken som lokala centrum för litteratur och kultur i bred mening, det gäller förslaget om regionala kulturfonder och det gäller vårt förslag om regionala kulturcentrum.

5.2 Regionala kulturcentrum

Vi anser att regionala kulturcentrum ska byggas upp som en viktig del av en rikstäckande kulturinfrastruktur. De nationella resurscentrum som finns idag anser vi ska utvecklas vidare och bli en resurs för alla kulturcentrum och en del av detta system.

Kulturcentrumen blir en mötesplats för professionella utbyten, ett nav för den regionala kulturens utveckling. En plats där kulturutövare kan träffa varandra, men också där dessa kan träffa företrädare för politiken, det traditionella näringslivet, forskare eller företrädare för civilsamhället. Utöver detta bör kontakten vara stor med andra delar av de offentliga institutionerna som sjukhus, skolor och förskola.

Kulturcentrumen blir en gemensam arena för kunskapsutbyte och potentiella samarbeten. Genom att olika personer med vissa gemensamma intressen men olika kunskaper och arbetsfält träffas ges större möjligheter för att innovativa projekt inte bara genomförs utan också blir framgångsrika. Finns tidigare regional kompetens och erfarenheter bör kulturcentrumen byggas upp kring dessa.

De befintliga centrumbildningarna är viktiga och därför en naturlig samarbetspart i det regionala arbetet.

5.3 Regionala kulturfonder

Decentralisering är en grundläggande ideologisk princip för den gröna rörelsen. Detta gäller inte minst kulturpolitiken, som till sin natur gör sig bäst i direktkontakt med det samhälle den berör. En grundtanke i den gröna kulturpolitiken är brukartanken. Kultur är en levande materia som ständigt ska nyupptäckas, nyskapas, omskapas och vårdas och detta måste ske nära människorna om kulturen verkligen ska vara tillgänglig för alla.

Miljöpartiet strävar efter ett samhälle byggt från den lokala nivån och uppåt, där alla människor känner att de kan påverka sina liv och sitt lokala samhälle och där idéer, beslut och makt färdas nedifrån och uppåt. Av det skälet måste demokratin byggas underifrån och det kräver att starka lokala kulturverksamheter får möjlighet att växa och verka. Kultur för och av människorna måste också finnas nära människorna.

Genom att kulturpolitiken flyttar ner så många beslut som möjligt till regional nivå minimeras byråkrati samtidigt som även den fria kulturutövaren, privatpersoner och små och resurssvaga intresseorganisationer kan göra sin röst hörd.

Regionala kulturfonder blir ytterligare ett steg i den kulturella infrastrukturen. Starka kulturregioner är basen för kulturens möjligheter att vara pådrivande i den regionala utvecklingen.

Syftet med fonderna är att finansiera nya kulturprojekt, att göra kulturen tillgänglig för fler och att förbättra arbetsvillkoren för kulturarbetarna. Den skaparlust, förnyelse och förändringslust som finns runt om i landet behöver få större utrymme och synas på mer rättvisa villkor. Med de regionala kulturfonderna stärks även de fria kulturutövarnas ställning. Projekten ska i Miljöpartiets vision vara regionalt förankrade och skapa mervärde till den befintliga kulturen i regionen. Fördelningen av medel ska ta hänsyn till krav på jämställdhet och bidra till att stärka barns och ungdomars skapande verksamhet och kontakten med kultur i skolan och på fritiden. Besluten om hur medlen fördelas ska ske lokalt av personer med bred kunskap inom det regionala kulturlivet.

Sverige har en stark nationell kulturpolitik, vi menar att det är viktigt att det så blir även i fortsättningen. Den statliga politiken är starkt normerande, inte minst eftersom det i dagens Sverige är på den statliga nivån som en stor del av landets samlade resurser finns. Den statliga nivån behövs också för att garantera stöd till kulturinstitutioner av riksintresse samt för att stötta nationella kulturföreningar. All kulturpolitik kan ingalunda decentraliseras. Vi anslår sammantaget 760 miljoner kronor under perioden 2010–2012 till regionala kulturfonder.

6 Kulturmiljövård

I den fördjupade utvärderingen av miljömålen Nu är det bråttom! konstaterar Miljömålsrådet att natur- och kulturvärden i odlingslandskapet hotas av både igenväxning och intensifiering i jordbruket. Det finns dessutom risk för att detta förvärras i framtiden. Delmålet, att ett program skall finnas för hur lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnader kan tas till vara, hade nåtts till 2005. Rådet konstaterar att en strategi för det fortsatta arbetet färdigställdes år 2005 och att det nu återstår att genomföra strategin.

Miljömålsrådet har för sin del föreslagit ett nytt delmål, att senast 2020 ska odlingslandskapets byggnader och bebyggelsemiljöer från olika tider tas om hand så att en mångfald bibehålls. Det finns dessutom förslag till precisering-

Fel! Okänt namn på

ar av delmålet. Odlingslandskapets byggnader och bebyggelsemiljö utgör enligt rådet unika källor till kunskap om vår kulturmiljö och vår kulturhistoria. Rådet skriver vidare att kulturreseervaten används pedagogiskt, ofta är välbesökta miljöer och därmed har en viktig funktion för att öka medborgarnas förståelse för hur den enskildas agerande kan bidra till att uppnå miljömålen i stort.

För att nå delmålet behöver Riksantikvarieämbetet mer aktivt arbeta med lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. Det behövs också mer medel för att inrätta kulturreseervat samt för skötseln av kulturreseervaten. Vi anslår 10 miljoner per år under perioden 2010–2012 till Riksantikvarieämbetet och totalt 150 miljoner kronor under samma period till kulturmiljövård.

6.1 Kulturturism

Kulturturism är en av de snabbast växande näringarna i EU, och kulturen samt kulturarvet är ett par av de viktigaste faktorerna när människor väljer resande och turistmål. Enligt FN:s turismorganisation, UNWTO, kommer den europeiska turismen att växa med 50 procent fram till 2020.

Besöksnäringen kommer att vara en viktig utvecklingsbransch, inte minst i tider av ekonomisk kris. Redan idag omsätter turismindustrin 237 miljarder kronor och sysselsätter 160 000 årsarbetare. Mellan 2000 och 2007 ökade den totala turistkonsumtionen med 50 procent.

Kulturturismen kan till skillnad från många andra näringar inte utlokaliseras eftersom den är beroende av den plats och de människor som finns där. Den skapar förutsättningar för att konstnärer och andra kulturarbetare ska kunna leva på sitt arbete och utveckla sin verksamhet och sina uttryckssätt. Den är dessutom ofta inkörsport på arbetsmarknaden för människor med praktiska kunskaper.

Miljöpartiet anser mot bakgrund av ovanstående att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på hur Sveriges internationella marknadsföring som kulturturismland kan stärkas.

7 Kommunala kulturhus

Ett hot mot kulturen är att det inte är möjligt att utöva många kulturformer överallt i landet. Ett exempel är scenkonsten, som hämmas av att det inte finns fullstora och fullt utrustade scener på mer än ett fåtal orter.

Vi vill att kulturen inte ska hindras av bristfällig infrastruktur. Därför vill vi rusta upp befintliga kulturhus, scener och liknande för att främja likvärdig tillgänglighet på stora kulturupplevelser i hela landet. Vi föreslår att ett kulturellt stimulansbidrag införs för reparation, ombyggnation, tillbyggnation eller nybyggnation av kommunala kulturscener. Detta ger nya arbetstillfällen inom byggbranschen, men också ökade arbetstillfällen för professionella kulturutövare.

Ett sätt att minska tröskeln till kultur är att erbjuda möjligheter till spontana kulturyttringar. Plattformar, i form av scener, arenor eller andra platser för att utöva kultur, ökar möjligheten till detta. Vi menar att detta är viktigt för barns och ungdomars möjlighet att under mindre organiserade former kunna vara aktiva kulturellt på sin fritid. På samma sätt som öppna idrottsplatser gör det lätt att utöva idrott gör välutrustade och inbjudande kulturhus det enklare att utöva kultur. Vi föreslår ett kulturellt stimulansbidrag på totalt 245 miljoner kronor 2010–2012 i vår budgetmotion.

8 Folkbildningen

Sveriges folkbildningstradition är en hörnsten i demokratin, eftersom den möjliggör ett brett deltagande i samhällslivet. Att människor med olika förutsättningar ges möjlighet att odla sina intressen och vidareutvecklas är ett mänskligt behov.

Folkbildningen når en hög andel invandrare och människor med funktionsnedsättning samtidigt som könsbalansen, relativt samhällets brist på jämställdhet i övrigt, är mycket uppmuntrande.

Folkbildningen innebär också en plats för olika människor att mötas. Få platser i vårt samhälle kan visa upp en sådan bredd människor som vi finner i en studiecirkellokal eller på en folkhögskola. Folkbildningen är på så vis en plats att komma in i samhället för den som står utanför och en plats att vidga sina perspektiv och lära känna människor av andra bakgrunder, åsikter och värderingar.

Utöver detta är det vår mening att en entreprenöriell dimension bör läggas på folkbildningen, för att ge stöd för dem som önskar att göra näring av sina kunskaper. Detta gäller speciellt för de kulturella delarna av studieförbundens verksamhet.

Nya tider ger nya möjligheter, mötesplatser och förutsättningar samtidigt som nya kulturformer ger behov av nya arbetssätt. Folkhögskolor och studieförbund är organisationer som till sin natur är flexibla, de har lätt att anpassa sig efter behoven hos de studerande och de har också kompetens att möta dessa behov. Denna dynamik får inte hindras av stel byråkrati. Vi vill ha en fortgående dialog med relevanta parter om befintliga regler och vilka hinder de sätter upp för de verksamma, samt förespråkar lyhördhet och generositet i att ta bort sådana hinder.

Folkbildningens institutioner, studieförbund och folkhögskolor, har en mycket stor del i landets kulturverksamhet. Huvuddelen av den folkbildande verksamheten är skapande kulturaktiviteter. Studieförbundens och folkhögskolornas roll som mötesplats både för professionella kulturutövare och amatörer är också oerhört viktig. Därför är det för de kulturpolitiska målen nödvändigt att denna verksamhet stärks. Minskad finansiering från kommuner till exempelvis studieförbunden gör dock att avgifterna höjs, vilket starkt begränsar möjligheterna för ett brett deltagande. En sådan utveckling medför att själva grundideologin bakom studieförbundens verksamhet riskerar att gå

Fel! Okänt namn på

förlorad. Vi satsar totalt 280 miljoner kronor till folkbildningen under 2010–2012 i vår budgetmotion.

8.1 Omställningslyft

Bildning och kunskap är i sig själva eftersträvansvärda och har ett värde i sig själva. Folkbildning för sitt inneboende värde eller personlig utveckling är ett viktigt syfte med offentliga satsningar på folkbildningen. Men folkbildningen har också en viktig roll för samhället och ekonomin, inte minst i lägen av ekonomisk tillbakagång. För individer som hamnar utanför arbetsmarknaden är vuxenutbildning, exempelvis via folkbildningsinstitutionerna, en möjlighet att börja en ny livsbana men också en möjlighet att stärka sig själv och sitt självförtroende. Vi ser folkbildningen som en nyckel till att hantera ekonomiska nedgångar likaväl som löpande omställningar på arbetsmarknaden.

Vi vill använda folkbildningens potential till att ge människor nya möjligheter att lyckas på arbetsmarknaden. I ett ”omställningslyft” vill vi satsa på fler studieplatser inom folkbildningens område. Folkhögskolors och studieförbunds flexibla organisationer gör att de har hög kapacitet att ta emot fler studerande. Lyftet kommer att leda till färre personer i nedbrytande brist på sysselsättning, samtidigt som studenterna stärks både i sin självkänsla och i sin kompetens, vilket ökar möjligheten att få ett arbete senare.

Genom en ökad entreprenöriell prägel på folkbildningens utbildningsutbud kommer lyftet också att ge en ökad mängd arbetstillfällen även totalt sett.

9 Kulturutövarna

Kulturarbetarna ska ha bra förutsättningar att kunna verka i hela landet, så att all kultur inte blir centraliserad till de stora städerna och att kvalitet kan garanteras oavsett geografi.

9.1 Professionella kulturutövare

De professionellt utövande kulturarbetarna i Sverige, alltså skådespelare, musiker, dansare, författare, bildkonstnärer med flera, lever ofta med dåliga ekonomiska villkor, ojämna inkomster och låga löner. Många har en sådan situation att de delvis står utanför de offentliga trygghetssystemen vid sjukdom och arbetslöshet, många tvingas ta extrajobb för att få ekonomin att gå ihop. Flera grupper upplever perioder av låg eller ingen sysselsättning, vilket påverkar deras framtida pension nu när den samlade livsinkomsten är grunden för pensionen.

På teaterområdet har antalet fast anställda skådespelare minskat i många år. Av Teaterförbundets medlemmar har ungefär 20 % tillsvidareanställning,

ungefär 70 % har olika former av tidsbegränsade anställningar och färre än 10 % är egna företagare.

Enligt Författarförbundet har dess medlemmar haft en långt sämre löneutveckling än medelinkomsttagarna i landet de senaste 15 åren. Medlemmarnas medianinkomst av den litterära verksamheten var 38 800 kronor år 2004.

Detta är bara några exempel på de problem som finns gällande de ekonomiska villkoren för de professionella kulturutövarna.

För Miljöpartiet är det självklart att ett rikt kulturliv kräver att det finns stora möjligheter för dem som vill utöva kultur inom amatörkulturen, men också att de som väljer att ägna sitt liv åt en professionell kulturutövning kan tillförsäkras liknande ekonomiska villkor som andra arbetstagare.

Kvaliteten i kultursektorn hålls på många sätt upp av skickligheten, kunskapen och erfarenheten hos de professionella kulturutövarna. De utvecklar de kulturella uttrycken, bevarar viktiga delar av kulturarvet och är bärare av kunskaper som är centrala både för kvaliteten av de kulturella uttryck de arbetar med och för de människor som ägnar sig åt amatörkulturen inom samma område. Ska de som har en begåvning inom ett kulturyrke också våga satsa sin tid och energi på sin talang måste det också finnas en arbetsmarknad som erbjuder bra villkor för dem som uppnår sin potential.

9.1.1 Ekonomisk trygghet

Många kulturutövare glider fram och tillbaka över gränsen mellan anställning och företagande. Följden blir att de riskerar att helt bli utan ersättning från till exempel a-kassan, eller drabbas av långa handläggningstider som beror på att de inte passar in i systemet. De missgynnas av nuvarande system.

I den studie som kulturutskottet gjorde 2008 av det nya pensionssystemets effekter på scenkonstområdet konstaterades att allt färre scenkonstnärer omfattas av rätten till full tjänstepension före 65 års ålder och att pensionskostnaderna för institutionerna ökat och därmed satt större ekonomisk press på sektorn.

Det som är självklart inom andra yrkeskategorier, exempelvis pension, ersättning vid sjukdom och vid föräldraledighet, ska även gälla en konstnär. Det finns ännu ingen tillfredsställande lösning. Miljöpartiet vill därför att regeringen skall återkomma med förslag till ett trygghetssystem som är anpassat till kulturarbetares situation.

9.1.2 Arbetsstipendier och generell stöd

Konstnärnsfonden fördelar årliga arbetsstipendier inom bild-, form-, musik-, dans-, teater- och filmområdena. Stödet riktas till yrkesverksamma konstnärer, i första hand sådana utan fast anställning. Vägledande vid fördelningen är den konstnärliga kvaliteten på de sökandes arbete, omfattningen av den konstnärliga verksamheten och behovet av ekonomiskt stöd.

Miljöpartiet anser att det offentliga stödet till konstnärer bör utvecklas. Vi menar att det behövs en översyn av dagens system för att få det att passa in i dagens kulturpolitiska verklighet – ett system som är hållbart och omfattar fler konstnärer.

Fel! Okänt namn på

Det är stor konkurrens inom de flesta kulturyrken. Många känner sig kallade, inte alla har den begåvning eller den arbetskapacitet som krävs för att blir professionella inom sitt område. Men att många vill arbeta med kultur är i sig inget skäl till att de som verkligen gör det ska ha dåliga villkor. Det får inte vara så att själva arbetet av samhället ska ses som belöning nog i sig själv.

Av dessa skäl anser Miljöpartiet att det är mycket viktigt att samhället tar sitt ansvar för att professionella kulturutövare inte blir ett B-lag på arbetsmarknaden, utan får samma villkor gällande exempelvis löner, pensioner och arbetslöshetsersättningar som andra arbetstagare. Genom musik-, dans- och teaterallianserna har frilansande musiker, dansare och skådespelare fått en stabil försörjning. Under perioder utan uppdrag erbjuds de vidareutbildning, rådgivning och andra insatser som främjar framtida uppdragsgivning.

Miljöpartiet anser att scenkonstallianserna utgör en bra förebild för hur en trygg arbetsmarknad skapas. Vi avsätter 8 miljoner kronor under 2010–2012 för att verksamheten, eller varianter, ska kunna omfatta allt fler kulturutövare, också utanför branscherna musik, dans och teater.

9.1.3 Kreativa småföretagare

Även om många redan arbetar med egna kreativa småföretag är det många som vill, men av olika anledningar inte tar steget att bli företagare. För att till fullo utnyttja potentialen hos kreativa småföretagare måste dessa stärkas i detta arbete. Stödet för småföretagare inom kulturen behöver dock inriktas på ett annat sätt än stöd till andra småföretagare, varför ett specifikt småföretagarstöd för kulturarbetare, kreativa småföretagare, måste erbjudas – förslagsvis inom ramen för de regionala kulturcentrumen och i samarbete med exempelvis Almi. Tillsammans med regelförenklingar ger det en större möjlighet för landets småföretagare att fokusera på sin verksamhet.

Ett sätt att göra det enklare för kulturskapare att komma igång med sin kulturverksamhet kan vara att underlätta för egenanställning. Egenanställning är en smidig lösning för den som vill marknadsföra sin kompetens utan att starta eget företag. I stället blir personen anställd av ett bolag som fungerar som arbetsgivare medan det är individen som själv skaffar sina uppdrag. En sådan lösning innebär att bolaget har det juridiska ansvaret för den egenanställdes verksamhet vad gäller till exempel arbetsmiljö, produktansvar, skattebetalningar och andra lagstadgade åtaganden som alla företag har. Det är också bolaget som har F-skattsedel. På så sätt kan den enskildes administrativa ansvar, som idag skrämmer bort många potentiella entreprenörer, minskas till ett minimum.

Egenanställning ger därmed en möjlighet att utvecklas successivt som kulturföretagare och efter hand kan man gå vidare och starta eget företag med ett utarbetat nätverk av kontakter och arbetstillfällen.

Ett problem som egenanställda har är a-kassornas inställning. A-kassornas instruktioner försvårar idag för personer som blir egenanställda att ha kvar sin trygghet genom att kvarstå i a-kassan. Egenanställda betraktas ofta som självständig uppdragstagare och klassas därmed som egen företagare, vilket gör att

man inte har rätt att vara kvar i a-kassan. För att egenanställning ska bli ett smidigare inträde på marknaden för potentiella företagare måste därför reglerna för vem som kan få ut a-kassa förändras. Vi vill att regeringen återkommer med förslag på regelförändringar för att underlätta för egenanställningslösningar.

Samtidigt måste andra regelverksförenklingar genomföras och småföretagarstöd erbjudas för att ge möjlighet för enskilda att bygga upp en kulturverksamhet utanför allianserna och utanför egenanställningarna. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i enlighet med detta.

9.2 Amatörkultur

Enligt en undersökning som SCB gjorde 1993 beräknades kulturföreningarna ha 750 000 medlemmar. Det gäller exempelvis musikföreningar, dansföreningar, hemslöjdsföreningar, teatergrupper, körer och folkdanslag. Amatörkulturens samrådsgrupp kommer fram till ungefär samma siffra idag, varav ca 679 000 medlemmar är organiserade i deras 18 amatörkulturförbund.

Detta visar vilken stark ställning kulturutövandet har i landet. Kulturrådets kulturvaneundersökning 2008 visar att 14,3 % av befolkningen spelar instrument någon gång och att 6,3 % gör det regelbundet, att 5,9 % någon gång sjunger i kör, att 14,1% någon gång ägnar sig åt bildkonst och att 28,1 % någon gång ägnar sig åt skrivande. Detta betyder att väldigt stora delar av befolkningen ägnar sig åt egen skapande verksamhet, men denna grupp har samtidigt minskat under tiden 1982–2006. Vi ägnar idag relativt sett mer tid åt att konsumera kultur och relativt sett mindre tid åt att skapa själva än vad som var fallet för 20 år sedan.

Ur ett grönt perspektiv är kulturkonsumtionen och det egna skapandet två sidor av kulturen som är ömsesidigt stödjande och vitaliserande, och de är båda väldigt viktiga för medborgarnas personliga utveckling och för samhället i stort.

Av det skälet är amatörkulturen som folkrörelse lika viktig som den professionella kulturen. Kulturen får aldrig bli enbart något som människor passivt konsumerar, utan den måste få vara en levande del av människors liv, något som både ger impulser och möjligheter till egna uttryck och till egen utveckling.

Som potential för lokal och regional utveckling är ideellt engagemang i alla former en viktig faktor, än mer så det skapande och kreativa ideella engagemanget inom amatörkulturen. Genom kulturmanifestationer bidrar amatörkulturorganisationerna till en gemensam kulturell identitet och samhällelig sammanhållning. Samtidigt är det ofta ideella kulturorganisationer som vårdar och bejakar kulturarvet, även där till fromma för samhället i stort.

Amatörkulturens finansiering går idag främst via folkbildningen. Folkbildningens roll som forum för ideell kultur är viktigt men möjligheten till ett aktivt föreningsliv inriktat på kulturverksamheten försvåras därigenom. Det är viktigt att, utöver folkbildningen, amatörkulturens föreningsbildning stöttas. För att kunna göra detta krävs en grundlig genomgång av amatörkulturen idag

Fel! Okänt namn på

och vilket stöd den behöver. Vi föreslår att en parlamentarisk utredning tillsätts för att utreda ett samlat ansvar för amatörkulturen och dess behov.

9.3 Scenkonst

Scenkonsten är på många sätt levande och välmående. Över hälften av befolkningen går någon gång på konsert och 38 % går någon gång på teater. De institutioner och fria grupper på teater- och dansområdet som fick stöd via Kulturrådet 2006 hade det året sammanlagt 3,3 miljoner besökare, varav 884 000 var barn och ungdomar.

Scenkonsten är speciell eftersom det är konst som skapas i ögonblicket och i samspel med en publik. Det är en kulturform som är väldigt direkt. Dess innehållsmässiga ramar är inte givna och låsta utan upplevelsen skapas under föreställningens lopp. Miljöpartiet ser den enskilda människan som kulturens mått och vill därför värna den levande, direkta, kultur som scenkonsten är.

Dagens möjligheter till arrangörstöd är mycket positivt, men stödet är alltför begränsat. Vi vill att flera ska ha möjlighet att få del av stödet. Dessutom bör ett särskilt turnéstöd införas, som ger stöd till de kulturskapare som vill åka ut på turné. Turnéer bidrar till en levande kulturscen i hela landet, samtidigt som det ger möjlighet för okända kulturverksamma att finna sin publik och därefter lättare kunna stå på egna ben. Det finns dessutom anledning att tro att ett stöd skulle kunna kraftigt minska svartarbete på området. Vi föreslår att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på hur detta stöd kan utformas.

9.4 Bild, form och design

Mycket av den verksamhet som ligger i begreppet ”de kreativa näringarna” handlar om bild, form och design i olika skepnader. Bild, form och design är på sätt och vis ”urkultur” som har följt människan sedan hon först började tillverka sina egna redskap och sedan hon först började göra prydnadsaker, smycken och konst. Några av de tidigaste tecknen på mänsklig civilisation utgörs av målningar och andra kulturella uttryck. Människans behov av kultur och människans behov av praktiska föremål var redan tidigt sammanflätade.

Det kanske är ur detta perspektiv vi bör förstå begreppet ”kreativa näringar”, som något som föds ur ett mänskligt behov av skapande och skönhet och som därför inte bara kan ses som en produktionsfaktor bland andra. Det är bra och intressant att regeringen lägger förslag om entreprenörskap inom kultursektorn. Det är dock viktigt att betona att bild, form och design som ekonomisk faktor växer ur den mylla av amatörkultur, utbildningsmöjligheter, traditioner, museer, engagemang och kärlek som är dessa formspråks infrastruktur. Båda dessa sidor är nödvändiga i sig själva och tillsammans.

9.5 Musik

Den svenska musiktraditionen är väldigt bred och levande. Här finns folkmusik, världsmusik, klassisk musik, konstmusik, pop, rock, hiphop och mängder med andra musikaliska uttryck och stilar. Miljöpartiet anser att det är värdefullt att det musikaliska arvet ges möjligheter att vårdas och bevaras samtidigt som nyskapande och delaktighet kan skapa ett levande musikliv.

Musikrelaterad kultur är en av Sveriges stora och stolta exportvaror. Detta är något som säkerligen inte enbart bygger på att ett antal begåvningar råkar ha fötts i just Sverige, utan en förklaring finns säkert i att vi har en stark musiktradition där bland annat musikskolor, kulturskolor, folkhögskolor och musikhögskolor ingår.

Att ha ett så rikt musikliv som vi har är oerhört berikande för de enskilda medborgarna som ges bra möjligheter att både komma i kontakt med en högklassig musiksektor och att själva utöva musik och utveckla sina färdigheter. Att nedrusta eller ta pengar från barns och ungdomars musikundervisning är destruktivt, då både den professionella musiken och amatörmusiken har mycket av sina rötter där. Därför vill Miljöpartiet värna en aktiv kulturskola, som också har så låga avgifter att den blir öppen för alla barn och ungdomar som vill utöva musik. Vi vill också att folkhögskolor med musikutbildningar ska ha möjlighet till många utbildningsplatser och högkvalitativ lärarledd instrumentalundervisning.

Sverige är det land i världen som har flest aktiva körsångare per capita – en stimulerande amatörkultur som skapar god hälsa, gemenskap och ger en meningsfull fritid. Det skapar också många konserttillfällen för publiken att uppleva kultur, som dessutom i många fall i exempelvis kyrkor är gratis för besökaren.

Musiker har en extrem arbetssituation som den är, ofta med många korttidsengagemang, ibland så korta som en dag eller till och med några timmar. Eftersom det inte är ett 9–5-arbete har det också hamnat mellan alla upptänkliga stolar i våra allmänna socialförsäkringssystem. Detta måste omedelbart ses över och förändras så att dessa personer också inkluderas i systemen, utefter deras unika arbetssituation.

Yrkesträningen för professionella sångare och instrumentalister som de större städerna i Sverige har köpt upp för att underlätta den dagliga instuderingen och träningen har visat sig vara extremt lyckad. Liknande initiativ från kommuner eller regioner för att stimulera de lokala kulturutövarna är något som Miljöpartiet starkt uppmanar.

9.6 Film

Näst musiken är filmen den konstform som når flest människor. Det finns en dubbel utveckling inom området där å ena sidan den allt billigare inspelnings-tekniken och möjligheterna att via kanaler som YouTube sprida alster gör att filmskapande är en möjlighet för allt fler, men å andra sidan de stora

Fel! Okänt namn på

massspridningskanalerna som tv, dvd och biografer till största delen innehåller film från en ur mångfaldssynpunkt ganska begränsad krets filmproducenter.

Eftersom kultur berikas och utvecklas genom mångfald finns det goda skäl att fundera över ensidighetens konsekvenser. Miljöpartiet anser att det är viktigt att värna mångfald och kvalitet i filmutbudet. Samhället måste ta sitt ansvar i alla led för att säkerställa att detta sker, det gäller frågor som filmutbildningen, digitaliseringen av landets biografer, bevarandet av det svenska filmarvet, värnandet av public service-medier och utformandet av filmstödet.

Sverige är ett litet språkområde, vilket gör att marknaden för film producerad inom landet möter en praktisk barriär gällande möjligheterna att nå en större marknad. Detta begränsar den mängd film som är kommersiellt möjlig att producera inom landet på svenska, vilket även detta påverkar möjligheten till mångfald inom sektorn.

Det stöd som idag ges filmen inom ramen för filmavtalet kan inom kort vara på väg att omstruktureras ifall avtalet inte förlängs eller förnyas. Vi ser ett värde i den modell som tillämpas idag med en koppling mellan branschen och stödet, men vår främsta prioritering långsiktigt är inte formerna utan nivå och inriktning. Det är viktigt att det även fortsättningsvis finns bra resurser för att garantera en livskraftig svensk filmkonst som har svängrum att växa och utvecklas.

9.7 Den digitala revolutionen

En fråga som blivit allt viktigare är hur den digitala revolutionen påverkat och förändrar formerna för kulturproduktion, distribution och kulturskaparnas möjligheter att få ersättning för sitt arbete.

Det är viktigt att vi uppmärksammar de förändringar som sker i samhället och anpassar kulturpolitiken för att gynna spridningen av kultur, exempelvis över Internet. Miljöpartiet ser positivt på att denna utveckling skapar större möjligheter till mångfald, deltagande och spridning av verk som tidigare ansetts smala, men vi är medvetna om att omställningen innebär en stor utmaning. I Kulturutredningen lyste tyvärr dessa frågor med sin frånvaro, varför vi vill tillsätta en ny utredning för att genomlysna frågan ordentligt. Vårt mål är att kulturpolitiken ska gynna kulturspridningen, till fromma både för ökad tillgång och ökad kvalitet.

Frågan om kulturens framtid på Internet är en stor fråga och vi tror inte att den vare sig kan eller bör lösas genom att man inrättar ett övervakningssamhälle eller genom att kriminalisera fildelning och låta privata intressen jaga fildelare.

10 Litteratur och bibliotek

10.1 Litteratur

Litteraturens viktigaste teknologi har i århundraden varit tryckkonsten. Det är böcker, tidningar och tidskrifter som har fungerat som massmedia för det skrivna ordet. Med informationsteknologins utveckling de senaste 25 åren har nya vägar att skriva, mångfaldiga och dela text uppkommit. Detta har ändrat många av förutsättningarna för litteraturen, både när det gäller språkets och skrivandets utveckling och förutsättningarna att nå en publik.

Detta skapar nya roller för gamla kultur- och lärdomsinstitutioner som skolor, universitet, förlag och bibliotek. Vi ser även i framtiden en väldigt stark roll för boken som textbärare och som huvudsaklig väg för individen att lära sig och utveckla sitt språk och sina djupare kunskaper, men bokens roll kommer till stora, och för många människor övervägande, delar att övertas av digitala medier.

Miljöpartiets huvudfokus är att kunskap och kultur ska vara tillgängliga för alla människor på lika villkor. Vi är av det skälet stolta över att vi drivit igenom sänkningen av bokmomsen, och vi värnar medborgarnas tillgång till bibliotek och Internet som en kunskapens och kulturens allemansrätt.

10.2 Bibliotek

Biblioteken är kommunernas stora möjlighet att på ett informellt sätt höja bildningsnivån i landet. Det är ett tydligt kommunalt ansvar att hålla bibliotek och att utforma deras verksamhet på ett sådant sätt att invånarna kan få glädje och nytta av dem, men språket är i sig inte en lokal angelägenhet. Tillgången till språket är detsamma som tillgången till demokrati, till kultur och till utbildning och information.

Vi ser Sverige som en framstående kunskapsnation, då kan vi inte betrakta läsandets infrastruktur som en andra klassens fråga. Idag finns problem som vi måste ta tag i: Tillgången till bibliotek är ojämn och biblioteken i sig är av skiftande kvalitet. Befolkningen ökar, men antalet bibliotek minskar. Många elever har läs- och skrivsvårigheter, samtidigt som nästan en halv miljon elever saknar ett bemannat skolbibliotek. Samtidigt är ansvaret för biblioteken splittrat på många händer och ingen har den överblick över situationen som skulle behövas.

Biblioteken betyder väldigt mycket. Biblioteken är för många människor den huvudsakliga och ibland enda möjligheten att få riklig tillgång till böcker.

Ökade kulturella klyftor i samhället hänger samman med ökade ekonomiska och sociala klyftor. Två av bibliotekens viktigaste uppgifter är att ge likvärdiga förutsättningar för jämlikt deltagande i samhället och fungera som fria samlingsplatser som bidrar till att skapa sociala sammanhang. Drygt 70 % av de högutbildade besöker biblioteken och 97 % i den gruppen läser böcker.

Fel! Okänt namn på

Bland lågutbildade är det knappt 40 % som besöker biblioteken och bokläsandet har minskat från 80 % till 70 % i denna grupp. Det är inte bara så att böcker och utbildning hör ihop, böcker är utbildning.

Landets bibliotek ska vara en levande institution som ska tillhandahålla kvinnor och män, flickor och pojkar olika språk, kunskap och information i olika skeenden och olika tidpunkter i livet. Biblioteken ska aktivt erbjuda sina tjänster och ha en uppsökande verksamhet.

Biblioteket har en social och sammanbindande roll som ger människor möjlighet att skapa ett sammanhang i sin samtid och ge möjlighet att fördjupa sig i historien. Därför är kulturella verksamheter ordnade eller knutna till biblioteket nödvändigt.

Läsandet är den enskilt viktigaste strategiska kunskapen i ett civiliserat samhälle. Biblioteken är därför strategiskt viktiga institutioner för samhället som helhet. Men tillgången och kvaliteten är ojämn. Vi föreslår att Statens kulturråd får i uppdrag att formulera en nationell biblioteksplan för att stärka biblioteken och deras roll i samhället. För ändamålet avsätts 5 miljoner kronor 2010.

Som ett led att öka förståelsen för språket och möjligheten att aktivt forma sitt språk vill vi stärka de läsfrämjande insatser som Kulturrådet idag står för. Vi föreslår därför att länsbiblioteken får i uppdrag att hitta nya former för läsfrämjande verksamheter riktade till barn och unga.

11 Museer

Fri entré infördes under 2005 och 2006 till basutställningarna på 19 centrala museer samt vid ett antal andra museer. Reformen återtogs dock av den borgerliga regeringen 2007.

Miljöpartiet anser att fri entré-reformen var mycket lyckosam. Statistiken visar att avskaffandet av reformen innebar att antalet besökare har minskat på de museer som omfattades av reformen. Det brukarperspektiv som Miljöpartiet vill anlägga på kulturen handlar om bred tillgänglighet av just detta slag och Miljöpartiet beklagar därför avskaffandet av den fria entrén. Vår vision är att tröskeln in till alla museer blir låg och möjlig att passera för alla i hela landet.

Tillgången till och utnyttjandet av den kultur som finns i dag är mycket ojämn. Vi vill inte medverka till att det blir ännu mer ojämnt. Det är också samhällsekonomiskt bättre att de resurser som finns i dag används av fler.

För att finansiera fri entré för statliga museer anslår vi 25 miljoner kronor per år under perioden 2010–2012.

12 Barn och ungdomar

Kulturen måste inte bara bevaras och utvecklas, den måste också ständigt återerövrats av nya generationer. Kulturintresset kan grundläggas i mycket ung ålder. Redan under förskolan bör barnen få uppleva kultur i olika former, samt få uppmuntran för sitt kreativa skapande. Kultur och estetiska uttryck betyder mycket för att stärka barns personliga utveckling. Ord, rörelse, form och musik är verktyg för barns utveckling. Vi ser att det finns behov av att stärka barnens medverkan och deltagande även i produktionen av kultur. Barn ska inte bara vara passiva mottagare utan aktivt medverka i att skapa kultur.

Under hela skoltiden ska alla barn och ungdomar erbjudas estetisk verksamhet under skoltid. Det är viktigt att barn tidigt får pröva på olika kulturformer och under årens gång tillåts utveckla sina estetiska talanger fritt. Barns behov av att möta levande kultur måste förstärkas, därför är samverkan mellan skola, kulturinstitutioner, fria kulturutövare och andra kulturaktörer inom kulturen viktig. Aktörerna måste i nära samarbete med förskolor och skolor utveckla metoder och former för kreativ verksamhet av olika slag. Barns och ungdomars behov av skapande och möte med kulturen måste präglas av långsiktighet och skapas i ett naturligt sammanhang i vardagen. Vi avsätter 180 miljoner kronor under 2010–2012 för barns och ungdomars kulturverksamhet.

12.1 Kulturskolan

Miljöpartiet anser att barns kulturaktivitet inte bara ska begränsas inom skolans värld utan de bör också kunna få ett rikt kulturliv på sin fritid. Därför måste möjligheten att utöva kultur i sin närmiljö förstärkas. Förutsättningarna för detta måste förbättras. Det finns i dag stora skillnader mellan olika kommuner vad gäller utbud av kulturaktiviteter, innehållet i verksamheten och konstområden. Avgifterna och tillgängligheten för olika grupper är också olika över landet.

Kulturskolan är många barns och ungdomars väg in i en skapande verksamhet, en första arena att få uttrycka sig och medverka i gemenskap med andra barn och ungdomar. Vi vill att kulturskolan ska byggas ut, hitta nya former för att nå fler barn och ungdomar och hålla en hög kvalitet. Det är även viktigt att hålla taxorna låga, så att tröskeln för deltagandet minimeras. Blir kulturskolan en plånboksfråga missunnar samhället en potentiell kreatör hans eller hennes kreativa utveckling.

Miljöpartiet föreslår att staten inför ett stöd till kommunerna för att stärka utvecklingen inom barn och ungdomars kultur- och skapandeverksamhet.

Fel! Okänt namn

13 Jämställdhet

Kultursektorn är inte förskonad från de strukturer och könsbarriärer som råder i samhället i stort. Detta gäller både de kvinnliga kulturarbetarnas situation och de värderingar och erfarenheter som kommer till uttryck och får utrymme i de kulturella verken och verksamheterna.

Kvinnliga konstnärer har ofta svårare att klara sig ekonomiskt än vad manliga har på grund av en strukturell snedfördelning till förmån för manliga normer och värderingar. Genustänkandets frånvaro visar sig bland annat i de olika kulturella beslutsfunktionerna, inköpta verk och prissättningar. Det kan gälla sådant som att myndigheter har ett otydligt uppdrag för inköpande av konst till allmänna lokaler – vilka konstnärer som får de offentliga uppdragen eller vilken typ av konst köps in – men också fördelningen av anslag som bör ha ett tydligt könsperspektiv.

Vi vill ge kvinnor samma möjligheter som män att besluta om, gestalta och producera kultur inom ramen för våra kulturinstitutioner samtidigt som fler män ska lockas att ta del av kulturella upplevelser. Det rådande mönstret där män dominerar den konstnärliga ledningen och gestaltningen och kvinnor utgör majoriteten av publiken måste brytas. Det är lika viktigt ur genusperspektiv som för demokratiutvecklingen.

Av dessa skäl är det viktigt att jämställdhetsperspektivet även fortsättningsvis bibehålls och utvecklas inom alla kultursektorns områden.

Vi vill i detta sammanhang specifikt uppmärksamma den debatt om behovet av ett kvinnohistoriskt centrum som har pågått i många år. Den typen av institutioner finns i andra länder och erfarenheterna däriifrån är goda. Två kvinnomuseer med kulturhistorisk utgångspunkt finns i Århus och Kongsvinger. I Bonn, Bryssel och London verkar tre konstmuseer med kvinnoprofilering. Vi tror att ett kvinnohistoriskt centrum skulle kunna stimulera ett ökat intresse för och kunskapspridning om kvinno- och genusfrågor vid andra museer. Vi avsätter 13 miljoner kronor under 2010–2012 för detta ändamål.

14 Kultur i det offentliga rummet

Det offentliga rummet är idag i fara, när mötesplatser förskjuts till köpcentrum i allt större grad. I dessa privatägda offentliga platser har vi inte tillåtelse att vistas hur som helst, vi är där på nåder av ägarna. Sålunda har vi exempelvis ingen demonstrationsrätt på dessa platser. Det vill vi ändra på. Privatägda ”offentliga” platser, likt inomhusköpcentrum, bör öppnas upp så att de i så stor utsträckning som möjligt likställs med vanliga gator och torg.

Vår gemensamma offentliga miljö är en central del av vår kultur. Arkitektur, stadsbyggnad och infrastruktur speglar alla vår samtid och blir en del av vårt kulturella arv. I samhällsplaneringsprocessen vill vi att kulturella och estetiska aspekter ska ha en naturlig plats och stötta av lokal och regional kompetens. I planeringen ska hänsyn tas befintliga kulturmiljöer viktiga för

vårt kulturarv, samtidigt som nya inslag bör integreras på ett ansvarsfullt sätt, med en vision om att skapande miljöer skapar ett kulturarv för vår framtid.

Det är i det offentliga rummet människor möts och frågan om hur vi skapar rum där många olika människor vill vistas av många olika anledningar är en fråga vi vill ge större tyngd i stadsbyggnadsprocessen. Idag skapas dessa rum i större utsträckning efter principer om vad människor på platsen förväntas konsumera. Caféer, butiker och andra näringsidkare har sin naturliga plats överallt där människor ska röra sig, men det är också viktigt att skapa platser där människor njuter av att vistas i sin egen rätt.

Alla typer av gemensamma miljöer, platser och utrymmen där människor rör sig bör i stor utsträckning smyckas med olika konstverk. Stockholms tunnelbana är ett utmärkt exempel på detta, när nästan varje station har någon typ av konst integrerat som en del av stationen. På samma sätt kan varje husfasad bli ett konstverk, varje öppen plats ett tillfälle för en installation och varje gatuhörn en scen för konstnärlig framställning. Dessa konstprojekt bör så långt som möjligt integreras med befintlig miljö och folkliv.

I bästa fall inkluderas lokalsamhället i smyckningen, vilket normalt minskar vandalism. Få är beredda att vandalisera något de själva varit med och tagit fram.

Att i efterhand smycka en färdigställd byggnad är en möjlighet att skapa ett kulturellt spännande rum där ett sådant inte planerats i förväg. Det är dock viktigt att understryka att dessa tankar ska vara med i planeringsprocessen från steg ett. Vissa byggnader är sig själva nog, och ett rätt planerat rum behöver inte vidare smyckning.

Det offentliga rummet bör i hög utsträckning vara smyckat av konst, och också ge många möjligheter till spontana kulturyttringar från dess medborgare. Här är scener att ta i anspråk ett exempel, en vägg redo att fyllas av en för stunden inspirerad konstnär är ett annat alternativ.

15 Hälsöfrämjande kultur

Människan är inte enbart en biologisk maskin, hur hon mår fysiskt hänger intimt samman med hur hon mår själsligt. Stress, oro och ångest kan skapa ohälsa liksom glädje, inspiration och självförtroende kan skapa hälsa. Kulturen har därför en viktig roll att spela som en hälsöfrämjande kraft. Hälsöfrämjande kultur är viktig. Idag prioriterar tyvärr många kommuner och landsting bort kulturen.

Det bedrivs idag i vissa landsting och kommuner ett omfattande arbete med att samordna, finansiera och medverka till musik, sång, dans, teater och högläsning vid vårdinstitutioner och boenden. Verksamheten vänder sig i huvudsak till personer som vistas en kortare tid på vårdinstitutioner samt till barn, ungdom och inom äldreården. Vi anser att det är viktigt att det inom vård och omsorg finns stöd och stimulans för ett rikt och mångsidigt kulturutbud även för dem som vistas på vårdinstitutioner under en längre tid.

Fel! Okänt namn på

Idag beror det i hög grad på vilket landsting en människa tillhör om hon i vård och omsorg får tillgång till kultur. Här finns större regionala skillnader än inom kultursektorn i övrigt. Vi ser att en statlig insats kan medverka till att stärka arbetsmarknaden för kulturutövare och öka samhällets nyttjandegrad av professionella skådespelare, dansare, musiker med flera yrkeskategorier. Genom förslagen om regionala kulturcentrum och dito kulturfonder får landstingen och regionerna en naturlig mötesplats för dessa typer av projekt.

Eftersom kultur har hälsobringande effekter liknande dem man får av fysisk aktivitet borde möjligheten för läkare att ordinera kulturell aktivitet på liknande sätt som fysisk aktivitet ordinerar vara värt att undersöka, det som i debatten brukar kallas "kultur på recept".

Hälsofrämjande kultur utgår från en helhetssyn på människan och hennes miljö. Det behövs större forskningsinsatser inom detta område generellt, men vi vill i detta sammanhang också framhålla vikten av att sprida kunskap om de forskningsresultat som finns gällande hälsofrämjande kultur.

16 Kulturarv

16.1 Fysiskt kulturarv

Över landet finns en mängd platser som bär historiskt och kulturella värden, delar av vårt kulturarv. Det kan vara allt från konstnärshem som Carl Larsson-gården, fornlämningar eller gamla kyrkor. Det är viktigt att det finns ett fungerande samlat ansvar på riksnivå för detta arv samtidigt som de regionala och lokala institutionerna behöver stöd i sitt arbete. För att säkerställa att vårt fysiska kulturarv inte försummas vill vi att Riksantikvarieämbetet återfår sin samlade roll som övervakare, kunskapsbank och inte minst vårdare av vårt riksintressanta kulturarv.

16.2 Immateriellt kulturarv

Det immateriella kulturarvet förs från generation till generation och blir, genom att vara grunden för en tidsbunden gemenskap, en tydlig väg till vårt förflutna. Bevarandet av de immateriella kulturarven är alltså ett sätt att bevara den historia som inte kan sättas på piedestal i en museimonter.

Sverige bör också formalisera sitt arbete med det immateriella kulturarv som inte är kopplat till individer. En nationell variant av Unescos immateriella världsarvslista ska upprättas, med de kulturarv vi anser vara av riksintresse.

En arbetsgrupp arbetar sedan februari 2009 på uppdrag av regeringen med att utreda hur Unescos konvention om immateriella kulturarv och ska redovisa sitt arbete senast 1 december 2009. Vi vill att regeringen snarast därefter återkommer till riksdagen med förslag på en statlig politik för de immateriella kulturarven.

16.3 Minoriteter

En av de lackmustest som visar styrkan hos en demokrati är vilka villkor som möter de nationella minoriteterna. För Miljöpartiet är mångfald och kulturell frihet en viktig och prioriterad fråga, och de juridiska och ekonomiska och institutionella villkor de nationella minoriteterna och deras kultur och språk lever under är därför viktigt att följa och uppmärksamma.

År 2000 ratificerade Sverige ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk. Det var ett viktigt steg på vägen för att garantera att minoritetsspråken värnas. De nationella minoriteterna har olika historia och möter delvis olika problem och svårigheter och det är viktigt att de alla får samma möjligheter till kulturell frihet och mångfald och till att värna sina kulturella särarter och sina språk.

Det sydsamiska kulturcentrumet Gaaltje har länge levt en osäker existens genom temporära finansiärer. Eftersom Gaaltje fyller en viktig funktion är det angeläget att centret får en stabil finansiering. Tillsammans med Jämtlands län, Sametinget och andra relevanta parter bör staten ta initiativ till ett arbete i avsikt att säkra att detta sker.

Kulturstödet till de fem nationella minoriteternas språk och kultur som fördelas av Kulturrådet är mot bakgrund av detta väldigt viktigt.

16.4 Access

År 2005 fick Statens kulturråd i uppdrag av regeringen att starta ett sysselsättningsprojekt inom kulturområdet med namnet Access. Syftet var att digitalisera och tillgängliggöra stora delar av vårt kulturarv. Museer, bibliotek och arkiv kunde ansöka om bidrag för att täcka lönekostnader för nyanställda som utförde dessa uppgifter. Den borgerliga regeringen har fasat ut verksamheten.

Digitaliseringen av kulturarvet är av stor vikt för tillgängligheten, både för samtiden och för framtida generationer. Genom att viktiga kulturskatter digitaliseras kan alla uppleva dem, när som helst och varsomhelst ifrån. Samtidigt säkerställer vi att de alltid kommer att kunna finnas kvar för att kunna upplevas även i framtiden, oavsett vad som händer med det fysiska exemplaret.

Vi vill fortsätta Accessprojektet, med ett nytt uppdrag att digitaliseringen ska ske med öppna standarder.

17 Skatter och sponsring

Kulturens kostnader bärs till största delen av dess utövare och konsumenter. Det är omöjligt att beräkna värdet av ideella insatser, men i pengar räknat lade hushållen ner ca 45 miljarder kronor på kultur 2005. Kulturinsatserna från stat, landsting/regioner och kommuner uppgick 2006 till 20,1 miljarder kronor. Av detta var ungefär hälften statliga pengar.

Fel! Okänt namn på

Sponsring har än så länge en ganska blygsam del av finansieringen av kultursektorn. Detta beror till viss del på att det skattemässigt är svårt för företag att hävda en direkt nytta av de sponsorpengar man lägger på kultur, varför dessa pengar ofta beskattas fullt ut. Vi vill förändra dessa regler så att företags sponsring av kulturella aktiviteter inte missgynnas i förhållande till liknande sponsring av idrott.

Utöver detta vill vi ha en översyn med inriktningen att andra regler gällande skatter inte missgynnar kulturen i jämförelse med andra näringar gällande den professionella kulturen eller med andra ideella verksamheter gällande amatörekulturen. En del i en sådan utredning vore en granskning över en momsbefrielse för ideella föreningarnas kulturverksamhet. En annan del vore att se över en utvidgning av idrottsrörelsens lättnader för arbetsgivaravgift och särskild löneskatt till att även gälla kulturlivet.

Vi är i grunden positiva till sponsring, vi tror det är en positiv möjlighet till samverkan mellan näringsliv och kultur. Däremot är det viktigt att offentlig finansiering aldrig kräver sponsring som delfinansiering, eller gör så via omvägar, exempelvis egenfinansiering. Den offentliga finansieringen ska stå fri och oberoende av andra källor.

Med nuvarande utformning innebär reklamskatten en snedvridning mot skattefria medier (radio, tv, Internet och direktreklam). Vi vill därför undersöka möjligheterna att utveckla reklamskatten till att omfatta även tv, radio, Internet och direktreklam. Tidigare utredningar har inte lyckats presentera någon lämplig lösning för radio och tv, men då både Frankrike och Grekland har reklamskatt på radio och tv tycker vi att frågan bör kunna prövas tillsammans med möjligheterna att beskatta även Internetreklam och direktreklam. Det är rimligt att det finns en likformighet i skattesystemet i detta avseende. Vi är medvetna om de tillämpningsproblem detta kan medföra, men vill ändå markera att frågan borde få en lösning.

Stockholm den 1 oktober 2009

Peter Eriksson (mp)

Maria Wetterstrand (mp)

Max Andersson (mp)

Bodil Ceballos (mp)

Gunvor G Ericson (mp)

Mikael Johansson (mp)

Helena Leander (mp)

Thomas Nihlén (mp)

Lage Rahm (mp)

Karin Svensson Smith (mp)

Esabelle Dingizian (mp)

Per Bolund (mp)

Tina Ehn (mp)

Ulf Holm (mp)

Mehmet Kaplan (mp)

Jan Lindholm (mp)

Mats Pertoft (mp)

Peter Rådberg (mp)

Mikaela Valtersson (mp)